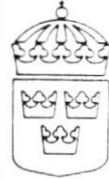

Motion till riksdagen

1989/90:Ju617

av Carl Bildt m.fl. (m)

Narkotikabrott, m.m.

Mot.
1989/90
Ju617-618

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
En oacceptabel narkotikautveckling.	3
Sverige – en narkotikamarknad	3
En studie i inkompetens.	4
En ny narkotikapolitik	5
Narkotikamissbruket skadar hela samhället	5
Skärp narkotikastrafflagen	6
Livstid för de grövsta narkotikabrotten	7
Färre åtalsunderlåtelse för narkotikabrott.	9
Poliser förhindrar narkotikabrott	9
En stark tull stoppar narkotikasmuggling	10
Narkotikafria anstalter	11
Skapa en fungerande vård för narkotikamissbrukare	11
Hemställan.	12

Narkotikaläget i Sverige inger stark oro. Nya droger etableras på marknaden, missbruket är betydligt allvarligare och mer utbrett bland yngre personer än man tidigare trott sig veta, handeln kan ske tämligen öppet på grund av polisens bristande resurser och det tar lång tid innan sociala myndigheter kan sätta in någon vård av unga missbrukare.

Socialdemokraternas narkotikapolitik har havererat. Nödvändiga lagändringar har motarbetats. Polisväsendet befinner sig i kris. Tullens resurser för narkotikaövervakning är otillräckliga. Missbruket på fängelserna har fått fortsätta. Socialtjänstens insatser för missbrukare har stora brister.

Narkotikamissbruket är ett av våra allra största samhällsproblem. För att komma till rätta med missbruket krävs ingripande åtgärder. Saknas insikten om detta hos de styrande måste de bytas ut. Nu krävs en ny narkotikapolitik. Den politiken skall bygga på följande utgångspunkter:

- * Målet skall vara ett narkotikafritt Sverige.
- * *Ingen* skall kunna missbruka narkotika utan att möta en tydlig reaktion.
- * Det finns behov av strängare straffregler och striktare vårdlagar.
- * Ekonomiska resurser skall finnas för nödvändiga åtgärder.
- * Det är en etisk plikt för oss alla att göra vad som står i vår makt för att förhindra att någon fastnar i narkotikaberoende och förblir fångad av sådant beroende.

Följande konkreta åtgärder behövs om vi skall vinna kampen mot narkotikan:

1. Bedöm färre brott som ringa narkotikabrott.
2. Lagstifta om strängare påföljd för eget bruk av narkotika.
3. Skärp straffet för ordinärt narkotikabrott.
4. Inför livstidsstraff för de grövsta narkotikabrotten.
5. Stoppa i princip åtalsunderlåtelser för narkotikabrott.
6. Anställ fler poliser.
7. Stärk tullens resurser.
8. Gör kriminalvårdsanstalterna fria från narkotika.
9. Bygg upp en fungerande vård för narkotikamissbrukare.

I denna motion diskuteras vad regering och riksdag kan göra för att få bukt med narkotikamissbruket. Att vissa frågor inte tas upp innebär inte att de skulle sakna betydelse för narkotikasituationen. När det t.ex. gäller familjernas ansvar förhåller det sig tvärtom. Familjen har en avgörande betydelse då det gäller att förhindra att unga människor begår brott eller blir missbrukare. Familjens roll i samhället behandlas närmare i annan partimotion. Inte heller det internationella samarbetet berörs närmare i denna motion. Sådant samarbete har stor betydelse. Det kan här nämnas att den andra EDU-konferensen (European Democrat Union) 1989 bland annat på initiativ av moderata samlingspartiet beslöt att verka för en samlad aktion mot drogpolitiken som bygger på samarbete mellan länderna.

Sverige – en narkotikamarknad

Den som endast nöjer sig med att titta på SCB:s statistik över narkotikabrottsligheten kan känna viss glädje och optimism över utvecklingen. Från att ha varit uppe i omkring 70 000 brott år 1982 har denna brottslighet stadigt minskat under 1980-talet. Åren kring 1980-talets mitt pendlade antalet brott omkring 40 000 för att 1988 drastiskt sjunka till drygt 29 000. Enligt preliminära uppgifter uppgick antalet brott till drygt 31 000 år 1989. Till en okritisk betraktare förmedlas bilden av ett minskande problem. Tyvärr talar övertygande skäl för att motsatsen är fallet.

Narkotikabrott är så kallade spanings- och ingripandebrott. Antalet upptäckta brott står i proportion till främst polisens insatser, som till viss del är beroende av domstolarnas praxis. Om polisen plötsligt upphörde med att gripa narkotikabrottslingar skulle SCB:s statistik visa att någon sådan brottslighet knappast existerade i vårt land. Det finns således ett klart samband mellan polisens insatser och antalet upptäckta brott. Såsom kommer att redovisas närmare nedan har polisens resurser fortlöpande försvagats under 1980-talet. Och samtidigt har antalet upptäckta narkotikabrott minskat.

Vill man försöka skapa sig en bild av narkotikamissbrukets utbredning måste andra källor tillgripas. Under senare år har narkotikahandeln i Europa påtagligt ökat. Enligt uppgifter från Interpol ökade beslagen av kokain och heroin med mer än 50 % från 1986 till 1987. Under 1988 beslagtogs mer än 5 300 kilo kokain i Europa, vilket är nästan en fördubbling i jämförelse med året innan. Den svenska tullen gjorde under 1989 fler kokainbeslag än någonsin tidigare.

Världens samlade heroinproduktion fortsätter att öka. Med något undantag har varje opiumproducerande land bibehållit eller ökat sin tidigare produktionsnivå under 1988 och den samlade opiumproduktionen förväntas öka under 1989.

Det säger sig självt att då produktionen av narkotiska preparat ökar i världen och införseln stiger i Europa påverkas även Sverige. Detta har också bekräftats av tullens anställda.

Tullverket uppmärksammar narkotikainförseln i sin senaste anslagsframställning och anför:

Bekämpningen av narkotikasmuggling är ett av de högprioriterade områdena inom tullen. Tillgången på narkotika i samhället är fortfarande stor. Antalet narkotikabrott har ökat med ca 16 procent under de senaste två åren. Antalet beslag i landet har ökat med drygt en tredjedel mellan 1984 och 1988. Trycket på Sverige vad gäller etablering av heroin och kokain ökar. Därtill kommer alltmer avancerade smuglingsmetoder.

Från polishåll framförs samma bild om tillgången på narkotika. Beträffande situationen i Stockholm har framkommit bland annat följande:

Beslagen av cannabis/marijuana har under senare år gällt större partier. Det är inte ovanligt att beslag på mer än ett kilo kan göras hos dem som säljer på gator och torg. Försäljningen sker helt öppet.

Även amfetamin säljs helt öppet på gator och torg. Under det senaste året har mängden beslag ökat kraftigt. Handeln med heroin har ökat.

Den största förändringen gäller kokain. Mängden beslagtagna kokain i Europa överstiger nu mängden beslagtagna heroin. Det är inte ovanligt med beslag på över 100 kilo kokain vid ett tillfälle. Kokainet har framför allt fått fotfäste hos ungdomar i åldern 18 till 25 år. I Sverige kan konstateras ett allt mer utbrett missbruk av kokain. Priset på kokain har en tid varierat mellan 750 till 1 000 kronor per gram. Det är dock känt att för etablerade kunder kan priset sjunka till 450 kronor per gram.

Även de som är verksamma inom sociala myndigheter har märkt förändringarna. Enligt en undersökning som Maria ungdomsenhet i Stockholm har genomfört har dramatiska förändringar inträffat beträffande narkotikamissbrukare under 21 år.

När det gäller missbrukare som inte injicerar sina droger har man kunnat konstatera en ökning med 100 % på ett och ett halvt års tid.

Av samma undersökning framgår att heroinmissbruket ökar bland de yngre.

Nu kan man fråga sig om situationen i Stockholm är representativ för övriga landet. Är inte Stockholm trots allt unikt? Nej, dessvärre förhåller det sig inte så. Fem fältassistenter i Luleå har gjort en egen undersökning, Narkotika i Luleå 1988. Undersökningen visade att det fanns 539 kända narkotikamissbrukare i Luleå kommun. Det innebar en ökning med 68 % sedan 1984. Samtidigt måste man ha klart för sig att det verkliga antalet missbrukare är högre. Undersökningen visade exempelvis att det fanns 40 ungdomar i gymnasieåldern som regelbundet använde narkotika, men på skolorna kände man till endast en av dem.

Sammantaget förmedlas en mörk bild av narkotikaläget i vårt land. Nya droger etableras på marknaden, missbruket är betydligt allvarigare och mer utbrett bland yngre personer än man tidigare trott sig veta, handeln kan ske tämligen öppet på grund av polisens bristande resurser och det tar lång tid innan sociala myndigheter kan sätta in någon vård av unga missbrukare.

En studie i inkompetens

Regeringen har självfallet ett stort ansvar för att narkotikasituationen nu är så allvarlig. Den narkotikapolitik socialdemokraterna fört sedan de återfick makten 1982 kan karaktäriseras på många sätt. Adjektiven "passiv" och "destruktiv" täcker regeringens samlade narkotikapolitik. Vi ska här ge några exempel.

Under flera år motsatte sig socialdemokraterna envetet krav på kriminalisering av narkotikakonsumtion. En stark opinion gjorde gällande att det var av väsentlig betydelse att själva förutsättningen för narkotikabrottsligheten – konsumtion av narkotika – förbjöds. Till sist blev frågan så besvärande för regeringen att den förklarade att en lagändring skulle ske. Den nya lagregeln kom visserligen att innehålla ett principiellt förbud mot narkotikakonsumtion, men förbudet är helt meningslöst genom att lagen inte ger polisen rätt att ta blodprov eller urinprov på en person som misstänks för narkotikamissbruk.

Regeln utgör i själva verket en signal till etablerade eller presumtiva missbrukare att regeringen och riksdagsmajoriteten inte anser narkotikamissbruk som något särskilt klandervärt beteende.

Trots att det är väl belagt att mycket narkotika förs in på kriminalvårdsanstalterna har socialdemokraterna gång på gång gått emot krav som syftar till att göra anstalterna narkotikafria.

Nuvarande lagstiftning tillåter inte sociala myndigheter att ingripa tillräckligt tidigt och tillräckligt effektivt för att förhindra ett påbörjat narkotikamissbruk.

Alltsedan socialdemokraterna återkom till makten 1982 har det rekryterats alltför få nya poliser. Nu upplever vi ett polisväsende i kris. De minskade polisresurserna leder till minskad upptäcktsrisk och därmed också minskad bestraffningsrisk. Detta ökar benägenheten att missbruka narkotika och att begå brott för att finansiera missbruket.

Den viktigaste anledningen till att socialdemokraterna har misslyckats med att motverka narkotikamissbruket är naturligtvis ideologiskt betingad. Den socialdemokratiska inställningen genomsyras av allt att döma fortfarande starkt av 1960-talets och det tidiga 1970-talets flumpolitik. Detta torde vara den verkliga orsaken till regeringspartiets kluvenhet och handlingsförlamning på detta område.

Den bristande viljan och förmågan att verkligen uträtta något mot narkotikamissbruket avspeglar sig också då man ser hur narkotikafrågan handläggs av regeringen. Vem har ansvaret för narkotikafrågor? Är det justitieministern? Eller är det socialministern? Eller är det civilministern? Eller är det "ungdomsministern"? Eller är det statsministern? Eller finns det ännu ingen ansvarig för dessa frågor?

En ny narkotikapolitik

Narkotikamissbruket skadar hela samhället

Narkotikamissbruket är ett av våra allra största samhällsproblem. För att komma till rätta med missbruket krävs ingripande åtgärder. Saknas denna insikt hos de styrande måste de bytas ut. Det är nödvändigt med en helt ny attityd från regeringens och riksdagens sida om någon ändring till det bättre skall vara möjlig. Narkotikan är ett gift i samhället och skall behandlas som ett sådant.

Det krävs en ny narkotikapolitik. Från moderat sida menar vi att denna politik skall bygga på följande utgångspunkter:

1. Målet skall vara ett narkotikafritt Sverige.
2. Ingen skall kunna missbruka narkotika utan att möta en tydlig reaktion.
3. Det finns ett behov av strängare straffregler och striktare vårdlagar.
4. Ekonomiska resurser skall tillskjutas för nödvändiga åtgärder.

Det är en etisk plikt för oss alla att göra vad som står i vår makt för att förhindra att någon fastnar i narkotikaberoende och förblir fångad av sådant beroende.

Skärp narkotikastrafflagen

I § narkotikastrafflagen (1968:64) har följande lydelse:

Den som olovligen

1. överlåter narkotika,
2. framställer narkotika som är avsedd för missbruk,
3. förvärvar narkotika i överlåtelssyfte,
4. anskaffar, bearbetar, förpackar, transporterar, förvarar eller tar annan sådan befattning med narkotika som inte är avsedd för eget bruk,
5. bjuder ut narkotika till försäljning, förvarar eller befordrar vederlag för narkotika, förmedlar kontakter mellan säljare och köpare eller företar någon annan sådan åtgärd, om förfarandet är ägnat att främja narkotikahandel, eller
6. innehar, brukar eller tar annan befattning med narkotika döms, om gärningen sker uppsåtligt, för narkotikabrott till fängelse i högst tre år.

Innehållet i 1 § mildras genom 2 §:

Är brott som avses i 1 § att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Bestod gärningen endast i eget bruk av narkotika, döms till böter. Om en sådan gärning har uppdragats genom att gärningsmannen sökt eller underkastat sig vård eller någon annan behandling, skall inte dömas till ansvar.

Som synes framgår inte av andra paragrafen den närmare innebörden av ordet "ringa". Därför får domstolarnas praxis stor betydelse. Å andra sidan kan åklagarna i någon mån påverka domstolarna, exempelvis genom urval av vilka gärningar man vill åtala och hur dessa rubriceras. Resultatet av detta växelspel vidarebefordras sedan till polisväsendet. Det är givet att, särskilt om resurserna är ansträngda, polisen hellre gör insatser mot gärningar som kan antas vara allvarliga narkotikabrott än sådana som betecknas som ringa. Dessutom tillkommer att de enskilda polismännen inte sällan upplever det som helt meningslöst att gripa en person som bär narkotika på sig för att sedan finna att vederbörande släpps efter någon timme. Ringa narkotikabrott har ju endast fängelse sex månader i straffskalan och kan därför inte föranleda anhållande eller häktning.

Om någon likväl grips och sedermera döms för ringa narkotikabrott blir påföljden normalt sett böter, inte fängelse. Inte så få av de gripna struntar i att betala böterna. En annan effekt av denna ordning är att samma gärning bedöms olika i olika delar av vårt land. I Stockholm tilläts en person bära med sig förvånansvärt stora mängder narkotika (1 hekto cannabis, 10 gram amfetamin, 1 gram heroin, 2 gram kokain) innan brottet anses som normalformen av narkotikabrott. I andra delar av landet är mängden mindre.

Nuvarande ordning är oacceptabel. Enligt vår mening måste utrymmet för att bedöma ett brott som ringa kraftigt begränsas. Det betyder att avsevärt fler narkotikabrott bör anses vara av normalgraden. Därmed kommer andra påföljder än böter i fråga och även anhållande och häktning kommer att aktualiseras betydligt oftare.

En sådan förändring kan uppnås om andra paragrafen på ett klarare sätt anger att endast den som haft befattning med mycket små mängder narkotika kan räkna med att dömas för ringa brott.

Det vore möjligt att i andra paragrafen byta ut första meningen och ersätta den med exempelvis: "Är brott som avses i 1 § med hänsyn till att befattning avsett endast obetydlig mängd narkotika att anse som ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader." Innebörden av lagrummet kan närmare anges i motiven, exempelvis på så sätt att departementschefen klargör att med obetydlig mängd narkotika avses en så liten mängd narkotika att den normalt inte delas upp ytterligare före konsumtion.

Genom en sådan lagändring skulle i praktiken endast den minsta tänkbara mängd en missbrukare bär på sig eller på annat sätt har befattning med kunna rubriceras som ringa brott. Större mängder skulle falla under normalformen av narkotikabrott (1 §) med strängare påföljder och möjligheter till straffprocessuella ingripanden.

Narkotikastrafflagens 2 § behöver ändras även i andra avseenden. Enligt andra meningen gäller att om brottet är att anse som ringa och avsett eget bruk av narkotika skall endast dömas till böter. Det är alltså fråga om en mildare påföljd för eget bruk. Det är just denna mening i paragrafen som har gjort att den så kallade kriminaliseringen av narkotikakonsumtion, som en majoritet i riksdagen beslutat om, är verkningslös.

Denna särreglering bör upphöra. Böter eller sex månaders fängelse bör gälla även för eget bruk av narkotika. Genom en sådan förändring ger lagstiftaren en helt tydlig signal som säger att *all* illegal befattning med narkotika är förkastlig och kan leda till frihetsberövande påföljd. En sådan förändring möjliggör också att polisen får rätt att ta blodprov eller urinprov på en person som misstänks för narkotikamissbruk.

Givetvis finns det ingen anledning att räkna med att personer som för första gången greps, åtalades och dömdes för narkotikabrott (normalgraden) alltid skulle ådömas ett fängelsestraff. Liksom beträffande övriga brott skulle domstolen ha möjlighet att välja en icke frihetsberövande påföljd om den ansåg detta vara tillräckligt och lämpligt för att avhålla lagöverträdaren från fortsatt brottslighet.

Livstid för de grövsta narkotikabrotten

Beträffande grovt narkotikabrott gäller enligt 3 § narkotikastrafflagen följande:

Är brott som avses i 1 § att anse som grovt, skall för grovt narkotikabrott dömas till fängelse, lägst två år och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas om det har utgjort ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd narkotika eller eljest varit av särskilt farlig eller hänsynslös art. Bedömningen skall grundas på en sammanvägning av omständigheterna i det särskilda fallet.

Under 1987 dömdes 285 personer för grova narkotikabrott. Detta utgör 5 procent av dem som totalt dömdes för narkotikabrott. Den genomsnittligt ådömda fängelsestrafftiden uppgick till 40 månader för grovt narkotikabrott. Då skall man emellertid ha klart för sig att av de dömda friges åtskilliga villkorligt efter halva tiden. Enligt fängelsestraffkommitténs betänkande "Påföljd för brott" (SOU 1986:14) beviljades 1984 70 procent villkorlig frigiv-

ning på halvtid, 4 procent mellan halvtid och 2/3 tid och 26 procent när 2/3 av straffet hade avtjänats. Innebörden var att av dem som dömts till fängelse i lägst två år för grov narkotikabrottslighet frigavs nästan tre av fyra innan de avtjänat 2/3 av straffet.

I samma betänkande diskuterade kommittén om narkotikastrafflagen skulle föras över till brottsbalken. Enligt kommittén talade mycket för att narkotikabrotten närmast hörde hemma i blocket "brott mot allmänheten". Kommittén anförde: "Det rör sig om hantering och spridande av farliga droger, varigenom befolkningen utsätts för fara till liv och hälsa (jämför brottet spridande av gift eller smitta i nuvarande 13 kap. 7 § BrB)."

Vi menar att det finns starka skäl för kommitténs jämförelse mellan narkotikabrott och andra allmänfarliga brott. Detta blir mycket tydligt om man tar del av beskrivningen av brottet spridande av gift eller smitta (13 kap. 7 § BrB). Lagrummet lyder:

Om någon framkallar allmän fara för människors liv eller hälsa genom att förgifta eller infektera livsmedel, vatten eller annat, på annat sätt sprida gift eller dylikt eller överföra eller sprida allvarlig sjukdom, dömes för spridande av gift eller smitta till fängelse i högst sex år.

Är brottet grovt skall dömas till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid. Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om det skett med uppsåt att skada annan till liv eller hälsa eller om många människor utsatts för fara.

Mot bakgrund av att ett brott som bedöms som grovt narkotikabrott är mycket allvarligt menar vi att det finns starka skäl för en straffskärpning. Detta är motiverat på grund av brottets höga straffvärde. Straffet för grovt narkotikabrott bör därför ändras till fängelse, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid. Som en konsekvens av detta bör motsvarande straffskärpning ske i lag om straff för varusmuggling. Samtidigt bör påföljden för normalformen av narkotikabrott höjas till fängelse i högst sex år.

Då det gäller straffskärpningen för grovt narkotikabrott skall följande framhållas: Den som döms för grovt narkotikabrott har regelmässigt haft befattnings med stora mängder narkotika. Det ligger i sakens natur att det också varit fråga om omfattande handel med narkotika. Det kommer normalt sett att vara fråga om personer som befinner sig högt upp i "narkotikahierarkin", narkotikalangare som ägnar sig åt vidlyftiga affärer eller kurirer.

Med den strängare straffsats vi föreslår kommer det att bli känt att det är farligt att försöka syssla med narkotikahandling i stor skala i vårt land. Naturligtvis kommer livstidsstraffet sällan att användas. Men straffskärpningen kommer att leda till allmänt strängare straff, vilket i förening med risken för livstidsstraff kommer att få en avgörande verkan.

Det finns anledning att nämna några uppgifter om straffen för grovt narkotikabrott i några andra västeuropeiska länder. I Norge kan utdömas 15 år och under särskilt försvarande omständigheter 21 år. I Danmark gäller högst 10 år. Finland tillämpar högst 10 års tukthus. I Västtyskland gäller högst 15 år och i Frankrike högst 20 år.

I detta sammanhang skall framhållas att 1987 uppgick andelen utländska medborgare som i Sverige dömdes för grova narkotikabrott till 31 %. Detta

tyder på att de svenska påföljderna upplevs som milda. En straffskärpning kommer att få till resultat att Sverige framstår som en mindre attraktiv marknad för narkotikahandlare.

Färre åtalsunderlåtelse för narkotikabrott

Av de 6 200 personer som 1987 lagfördes för narkotikabrott fick 11 % åtalsunderlåtelse. Innebörden av detta är att trots att denna kategori av personer begått narkotikabrott genom att ha haft befattning med narkotika beslutade vederbörande åklagare att något åtal inte skulle ske och att således någon påföljd inte var aktuell.

Riksåklagaren understryker att det är av stor vikt att åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. 7 § 1 st 1 p RB i huvudsak begränsas till förseelser av förstagångskaraktär.

Enligt vår mening är ordningen med möjlighet till åtalsunderlåtelse för narkotikabrott helt fel. Om man från det allmänna menar allvar med kampen mot narkotikan får det inte vara så att de som upptäcks ha illegal befattning med narkotika undgår följder för sitt handlande. Minst av allt är det lämpligt att de som för första gången grips och befinns skyldiga till narkotikabrott slipper påföljder för sitt handlande. Tvärtom är det just i sådana situationer av särskild betydelse att personen får klart för sig att han gjort sig skyldig till ett brott som anses allvarligt.

Vi anser att det i princip inte skall beviljas åtalsunderlåtelse vid narkotikabrottslighet.

Poliser förhindrar narkotikabrott

Alltsedan 1982 har det rekryterats alltför få nya aspiranter till polishögskolan. Under den borgerliga regeringsperioden 1976–82 antogs sammanlagt 4 124 polisaspiranter. Under den därefter följande sexårsperioden har endast 1 360 aspiranter antagits – alltså bara en tredjedel så många som under lika lång tidsperiod.

Eftersom det tar tre år att utbilda en polisman påverkar de senaste årens låga aspirantantagningar poliskårens storlek för lång tid framåt. I sin anslagsframställan för polisväsendet budgetåret 1990/91 anför rikspolisstyrelsen bland annat följande: "Det är ingen överdrift att säga, att polisen nu befinner sig i ett krisläge." Styrelsen anför vidare: "Enligt de beräkningar över polistillgången som redovisas i det följande kommer det ända fram till slutet av 1990-talet att saknas utbildade poliser på de tjänster som statsmakterna har inrättat. Antalet poliser kommer med den gällande antagningsnivån vidare minska med ca 400 det kommande budgetåret." Rikspolisstyrelsen föreslår i detta sammanhang en kraftig höjning av antalet aspiranter och fortsätter: "Trots en sådan höjning kommer det att finnas vakanser långt in på 1990-talet."

Nedskärningen av antalet poliser har exempelvis lett till att Stockholmspolisen inte längre har den organisation med gatulangningsgrupper som den hade tidigare och som var ett av de absolut viktigaste medlen i kampen mot narkotikan. Genom att polisen har kunnat upptäcka missbrukande ungdomar på ett tidigt stadium och förmedla information till socialtjänsten har många missbrukskarriärer förhindrats.

Från moderat sida har tidigare i riksdagen yrkats att antalet nya polisaspiranter skall öka kraftigt. Regeringen har nu föreslagit att 800 nya aspiranter skall utbildas. Detta löser emellertid inte några akuta problem, eftersom de inte är färdigutbildade förrän om tre år. Vi har därför föreslagit att också 600 administrativa befattningshavare skall nyanställas. Många av de uppgifter som i dag utförs av polismän är nämligen uppgifter som inte kräver den särskilda kompetens som följer med polisutbildningen, varför de lika väl kan utföras av administrativ personal. Genom att fler administrativa tjänstemän anställs kan alltså ett stort antal polismän omedelbart frigöras för ren polistjänst. Då skulle gatulangningsgrupper kunna återupprättas, kvarterspolis-tjänster besättas och intensivbevakning av bl. a. misstänkta narkotikabrottslingar kunna ske.

En stark tull stoppar narkotikasmuggling

Praktiskt taget all illegal hantering av narkotika i vårt land avser insmugglad narkotika. Det är därför av största betydelse att tullen har tillräckliga resurser för att begränsa den illegala införseln av narkotika. Är gränsskyddet starkt och effektivt gynnas övriga myndigheters insatser på narkotikaområdet.

Sveriges närmande till den Europeiska Gemenskapen kan också få stor betydelse i detta sammanhang. Såväl en tullunion som en mer genomförd integration skulle göra en stor del av tullens nuvarande arbete obehövligt. Resurserna kunde då i stället satsas på narkotikaskyddet.

Det är dock uppenbart att resurserna i dag inte är tillräckliga. Envar tidningsläsande medborgare har under sommaren 1989 kunnat ta del av reportage som visat att tullen i Helsingborg vid vissa tillfällen varit helt obemannad.

Hit krävs omtänkande och resursförstärkningar. Enligt vår uppfattning borde tullverket äläggas att snarast göra en total översyn av hur kontrollen av narkotikasmuggling kan förbättras och vilka resursförstärkningar som behövs. Därefter ankommer det på regering och riksdag att fatta beslut om de förbättringar som är nödvändiga.

I ett avseende kan dock beslut om förstärkningar fattas redan nu. Tullen bör utrustas med fler narkotikahundar.

Tullverket har de fem senaste åren tilldelats sammanlagt åtta narkotikahundar med tillhörande hundförare och fordon. Sammanlagt disponerar tullen nu 40 narkotikahundar.

Generaltullstyrelsen har framhållit att narkotikahundar är mycket effektiva i sökandet efter narkotika och att resursförstärkningarna därför har lett till fler beslag. Hundarna svarar för en ökande andel av tullens beslag. Hundarna ökar effektiviteten i arbetet också genom att de snabbt kan konstatera att det inte finns någon narkotika i undersökt gods.

Det är enligt vår mening uppenbart att narkotikahundar spelar en alltför viktig roll i kampen mot narkotikasmuggling. Det tar emellertid upp till ett år att utbilda en narkotikahund. Även om riksdagen fattar beslut under våren 1990 om införskaffande av nya hundar sker leverans av dem först under 1991. Att avvakta en översyn från Tullverkets sida och ett eventuellt därefter

följande riksdagsbeslut beträffande anskaffning av narkotikahundar skulle i praktiken skjuta denna form av förstärkning åratals fram i tiden. Det är därför nödvändigt att besluten fattas redan under vårriksdagen. Att fördröja beslutet är att indirekt underlätta narkotikasmugglarnas verksamhet. Moderata samlingspartiet föreslår att riksdagen fattar beslut om utbildning av tio nya narkotikahundar. Självfallet ankommer det på riksdagen att senare tillskjuta medel för erforderliga hundförare och fordon. Yrkande om ökat anslag till Tullverket avseende kostnad för utbildning av narkotikahundarna framförs i särskild motion.

Under senare år har det skett en ökad smuggling genom kurirer som svält narkotika eller stoppat upp den i kroppens håligheter. Trots att detta är en mycket avancerad smugglingsmetod kan påföljden stanna vid böter. Detta har förorsakat stora problem i tullens narkotikabekämpande verksamhet. Denna speciella smugglingsform är svår att upptäcka. Det är också besvärligt och personalkrävande att utföra övervakning av misstänkta smugglare. Därför bör straffsatserna för denna typ av smuggling omgående höjas. Genom att straffet blir mer kännbart bör det i större utsträckning än för närvarande kunna avhålla personer från att ge sig in på sådan smugglingsverksamhet.

Narkotikafria anstalter

Det är väl känt att det på vissa rixsanstalter finns stora narkotikaproblem. Detta är givetvis inte acceptabelt. Det borde vara självklart att intagna utan narkotikaproblem inte skall behöva komma i kontakt med narkotika. Lika självklart borde det vara att missbrukare avskärs från tillförsel av droger och att intagna förhindras att driva narkotikahandel inom anstalterna och ute i samhället. Det är upprörande att langning och missbruk av narkotika kan fortsätta också under anstaltsvistelserna. På kriminalvårdens anstalter måste klientelet differentieras med hänsyn till narkotikabelastning. Langarna måste hållas för sig och möjligheterna att ta emot brev, utnyttja telefon, ta emot besök etc. måste starkt begränsas eller hårt kontrolleras vad gäller de personer som har anknytning till narkotikahandeln. Kontrollen av de intagna och besökande till anstalterna kan skärpas.

Skapa en fungerande vård för narkotikamissbrukare

Ett par hundra unga människor dör varje år på grund av narkotikamissbruk, samtidigt som praktiskt taget varenda en av dessa har varit känd för sitt missbruk av polis och andra myndigheter i årtal dessförinnan.

Den genomsnittliga tiden från det att en ung människa debuterar i narkotikamissbruk till dess att detta upptäcks av myndigheterna är omkring två år. Det dröjer sedan vanligtvis ytterligare två år innan något ingripande sker. I detta sammanhang kan påpekas att ett viktigt syfte med en effektiv kriminalisering av narkotikakonsumtion är att få bättre möjlighet till tidiga ingripanden mot narkotikamissbrukarna. Ett tidigt ingripande har stor betydelse av två skäl.

För det första är möjligheten att hejda ett påbörjat missbruk med åtföljande brottslighet störst innan ett drogberoende hunnit utvecklas och ett

missbruksbeteende har befästs. För det andra kan narkotikans vidare utbredning begränsas genom tidigt uppdagande och ingripande mot det enskilda missbruket. I de flesta fall sker nämligen spridningen från missbrukaren till personer i dennes bekantskapskrets i början av missbrukskarriären.

Det måste bli möjligt att få till stånd en adekvat vård för icke motiverade missbrukare. Vården skall kunna ges under så lång tid att den kan bryta missbrukarnas medicinska och psykiska beroende.

Man kan generellt sett säga att vårdlagarna varken ger de nödvändiga möjligheterna att göra insatser i tid eller under tillräckligt lång tid.

Vi utvecklar i annan partimotion närmare vilka förändringar som är nödvändiga då det gäller vård och socialtjänst.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkter för narkotikapolitiken,¹]

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning om strängare påföljd för narkotikabrott i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning om ringa narkotikabrott i enlighet med vad i motionen anförts,

3. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning om strängare påföljd för grovt narkotikabrott i enlighet med vad i motionen anförts,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om minskad användning av åtalsunderlåtelse vid narkotikabrott,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om polisens resurser,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tullens resurser,²]

[att riksdagen beslutar att tullen skall tillföras tio nya narkotikahundar,²]

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag till lagstiftning om strängare påföljd för dem som smugglar narkotika genom att svälja den,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om narkotikafria anstalter,

[att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en fungerande vård för narkotikamissbrukare.¹]

Stockholm den 19 januari 1990

Mot. 1989/90

Ju617

Carl Bildt (m)

Lars Tobisson (m)

Anders Björck (m)

Rolf Clarkson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gullan Lindblad (m)

Arne Andersson (m)
i Ljung

Ingegerd Troedsson (m)

Görel Bohlin (m)

Rolf Dahlberg (m)

Gunnar Hökmark (m)

Bo Lundgren (m)

Sonja Rembo (m)

¹ 1989/90:So225

² 1989/90:Sk616